

# Yoksulluk, Eğitim Teknolojileri ve Avrasya Ekonomileri

Dr. Mediha Tezcan (Anadolu University, Turkey)

## Poverty, Education Technologies and Eurasian Economies

### Abstract

While poverty has been a phenomenon encountered practically in all societies in the past, it still continues to exist as a significant social phenomenon in our day. In this study, poverty concepts, significance of education in fighting with poverty, opportunities offered by the latest innovations in education technologies for education and the contributions that can be provided by these innovations to education programs aimed to fight with poverty have been explained. How the Eurasian countries may use education technologies in the anti-poverty programs that they could collectively implement and the opportunities that could be offered by collective action have been discussed.

**JEL codes:** I21, I32

### 1 Giriş

Yoksulluk inatçı bir düşmandır. Yoksulluk, ekonomik bir sorun olmanın yanı sıra, sosyal ve ahlaki boyutları olan karmaşık bir konudur. Birçok ulusun eğitim politikasında; eğitimin yoksulluğun giderilmesi ve yok edilmesinde anahtar bir rolü vardır (Sayed, 2008).

Yoksullukla mücadelede yönelik politikalar, çok yönlü bir bakış açısını ve çok yönlü uygulama araçlarının kullanılmasını gerektirmektedir. Yoksullukla mücadelede yürütülen politikaların başarılı olabilmesi; ekonomi politikalarının, sektörel politikaların ve doğrudan sosyal transferlerin uyumlu ve eşgüdümlü bir biçimde yürütülmesi sayesinde gerçekleşir (Şeker, 2008). Yoksullukla mücadelede yönelik politikalar/savaş hemen kısa sürede sonuçlandırılmaz. Yoksulluğa yönelik mücadele yıllarca, belki on yıllarca, belki de nesiller boyu devam etmek gerekmektedir. Planlı ve programlı olarak yürütülen politikalar sonucunda yoksulluğa karşı verilen savaş başarılı olur (Silver ve Silver, 2006, 74).

Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki son yıllardaki gelişiminden eğitim bilimlerini de etkilenmiştir. Yoksullukla mücadelede iletişim ve bilişim teknolojileri aracılığı ile eğitim programlarının yürütülmesinde hem eğitimi veren kurumlara hem de öğrencilere çeşitli avantajlar sağlamaktadır.

Avrasya ülkelerinin birlikte yürütecekleri yoksullukla mücadele programlarında, eğitim programlarında iletişim ve bilişim teknolojilerinden yararlanmaları bu ülkelere çeşitli avantajlar sağlayacaktır. Büyük bir coğrafya alanında yer alan bu ülkeler, coğrafyalarının her alanına eşit eğitim hizmeti götürerek, insan sermayesi birikimine katkı sağlayarak, yoksullukla mücadelelerinde başarılı olabilirler. Yoksullukla savaşlarında başarılı olmaları bu ülkelerin bölgesel güç olmalarını ve dünya ekonomisi ile güçlü rekabet edebilmelerini sağlayacaktır.

### 2 Yoksulluk

Yoksulluk, ekonomik gelişmenin sosyal alanlarda ne kadar gerçekleştirilebildiğini gösterir. Yoksulluk, çağlar boyunca var olan çok boyutlu bir kavramdır. “Mutlak yoksulluk”, “görelî yoksulluk”, “insani yoksulluk”, “yapabilirlik” ve “sosyal dışlanma” birbiriyle ilişkili yoksulluk kavramlarıdır.

Mutlak yoksulluk; bir insanın, bir biyolojik varlık olarak yaşamını minimum düzeyde sürdürebilmesi için gerekli kaloriyi ve gerekli diğer besinlerini sağlayacak beslenmeyi gerçekleştirebilecek aynî ya da nakdî gelirden yoksunluğudur (Yılmaz ve Bulut, 2009). Mutlak yoksunluk kavramı açlık sınırı olarak da tanımlanır. Görelî yoksunluk; bir kişinin yiyecek gereksinimleri dışındaki gereksinimleri (giyim, barınak ve enerji gibi) karşılayacak gelirden yoksun olma halidir (DPT, 2007).

İnsani gelişmişlik; okur-yazarlık, okumaz-yazmazlık, yetersiz beslenme, kısa yaşam süresi, ana-çocuk sağlığının yetersizliği, önlenebilir hastalıklara yakalanmak gibi temel insani yeteneklerden yoksun olma halidir (DPT 2007). İnsani gelişmişlik, yoksulluğun “insani” boyutu olarak nitelendirilmektedir. Asgari yaşam standardına erişememe veya temel gereksinimlerini karşılayamama durumu olarak tanımlanan yoksunluğun yalnızca yetersiz gelir ve harcama ile değil, eğitimsizlik, sosyal güvencesizlik, sosyal ilişkilerdeki zayıflık, temiz suya erişememe, toplumsal faaliyetlerde yer alamama gibi durumlar olarak da tanımlanması yoksulluğun parasal olmayan boyutunu da içeren bir tanımdır (Şeker, 2011).

Yapabilirlikten yoksunluk/kapasite yetersizliği kavramı, açlık, eğitimsizlik, sağlıksızlık, cahillik, kötü barınma koşulları, sosyal güvencesizlik gibi her insanın mutlaka kaçınmak isteyeceği durumlardan kaçınılma yetisidir (Sen, 2004). “Yapabilirlikten yoksunluk”, yoksulluğun bir başka tanımıdır. Yapabilirlikten yoksunluk, diğer bir deyişle yoksunluk, gelir azlığının olmadığı durumlarda da olabilir (Buğra, 2005; Şeker, 2011).

“Sosyal dışlanma”, sivil, politik, ekonomik ve sosyal vatandaşlık haklarından mahrum olma-edilme durumudur (Çakır, 2002). Yoksulluğun sonucu olan “yoksunluk” ve “sosyal dışlanma”, az gelişmişliğin kısır

döngüsü içerisinde yeni yoksun ve sosyal dışlanmışları yaratmaktadır. Bu ülkelerde daha sık rastlanan, kredi, sigorta, toprak ve insan sermayesi alanlarındaki piyasa başarısızlıkları, yoksullara açık olan yatırım fırsatlarını engellemektedir. Ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi ve piyasanın işleyişi için gelir, servet ve güç eşitsizliklerinin varlığını kendi kendine besleyen yoksulluğu kısır döngü sürecinden çıkaracak politikalar üretmek ile mümkündür (DPT, 2007).

Yoksulluk, yalnızca yoksul kesimi etkilememekte, doğrudan ya da dolaylı etkileri ile tüm toplumsal kesimlerin üzerinde çeşitli olumsuz etkilerini görmektedir. Yoksulluğa karşı verilecek savaşta yürütülecek tüm politikalar, yoksul halkın insan onuruna yaraşır bir hayat sürmesi için hem toplumsal hem de uluslararası işbirliği ile çaba sarf edilmesi, öncelikli olarak yoksulluğun girdabında olan insanlara karşı toplumların ve ülkelerin vicdani ve insani görevidir. Yoksullukla mücadeleye yönelik uygulanan politikaların içeriğinde;

- Refah reformları,
- Ekonomik refah,
- Sosyal güvenlik,
- Eğitim ve mesleki eğitim,
- Makroekonomik politikalar,
- Fırsat eşitliği,

gibi ekonomik önlemleri kapsamalıdır (Schiller, 2001).

Ülkeler, yoksullukla mücadeleye yönelik olan politikalarında hem ulusal hem de uluslararası kuruluşlarla birlikte çeşitli politikalar uygulamaktadırlar. Uluslararası kuruluşların yoksulluğun azaltılması ve iklim değişikliklerine yönelik olarak birlikte yürüttükleri politikalar şunlardan oluşmaktadır (Hulme, 2010):

- Aşırı yoksulluk ve açlığı yok etmek,
- Ulusal temel eğitimde başarılı olmak,
- Cinsiyet eşitsizliğine karşı politikalar üretmek ve kadını güçlendirmek,
- Çocuk ölümlerini azaltmak,
- Anne sağlığını iyileştirmek, HIV/AIDS, sıtma, ve diğer hastalıklarla mücadele etmek,
- Çevrenin sürdürülebilirliğini sağlamak,
- Gelişmek için küresel ortaklıklar geliştirmektir.

Uluslararası kuruluşların yoksulluğa karşı geliştirdikleri politika seçenekleri birbirleri ile ilişkili faktörleri gruplandırmışlardır.

Yoksullukla mücadeleye yönelik politikalar, çok yönlü bir bakış açısını ve çok yönlü uygulama araçlarını gerektirmektedir. Yoksullukla mücadelede yürütülen politikaların başarılı olabilmesi; ekonomi politikalarının, sektörel politikalarının ve doğrudan sosyal transferlerin uyumlu ve eşgüdümlü bir şekilde yürütülmesi sayesinde gerçekleştirilir (Şeker, 2008).

## 2.1 Yoksulluk ve Eğitim

Eğitim, sosyal problemlerin çözümü ve büyümenin gerçekleştirilmesinde anahtar bir elementtir. Eğitim; ekonomik büyüme, ulusal verimliliği ve yeniliği destekler. Eğitim yatırımı; bireysel, toplumsal ve gezegenimizin hepsi için faydalıdır. Kaliteli eğitim; yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılmasında çok güçlü bir silah olarak bilinir.

Yoksullukla mücadelede, temel eğitimin önemi günümüzde de sürmektedir. Evrensel temel eğitim, yükseköğretim olmaksızın başarıya ulaşamaz. Birinci, ikinci ve yükseköğretim birbirlerini tamamlayan bir bütünün parçalarıdır. Yükseköğretim, toplum ve ekonominin tüm sektörlerinin temel bilgisini sağlar (Khan ve Williams, 2006).

Temel eğitim politikaları kişilerin yaşam kalitesini artırmasıyla birlikte, kişilerin gelir edinme kapasitelerini de artırır. Eğitim politikaları sonucu kişilerin kapasitelerinin artması, insanların özgürlüklerini de artırır (Sen, 2004).

Araştırmacılar; eğitimin, bireyler arasındaki eşitsizliği azaltıldığını iddia ederler. Kız çocukları, etnik ayrımcılığa uğrayanlar, yetimler, özürlü bireyler ve kırsalda yaşayan aileleri kapsayan fakirlerin çoğunluğunu için ilköğretim bir katalizör rol oynar. Birçok ülkede ilk ve orta öğretime katılımın, kalıcı olan yoksulluğu değiştirdiği kayıt edilmiştir (Maile, 2008). Yoksullukla mücadelede, yalnızca eğitim aracılığı ile başarılamaz. Eğitim, yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olur. Eğitim; yoksulluğun azaltılması, yok edilmesi ve sosyal dönüşümü gerçekleştirmede güçlü bir araçtır.

Eğitimin bireylere olan katkısı kısaca şöyle sıralanabilir: İlk olarak; eğitim, iş verimliliğini artırır. Eğitim fırsatlarının artması bireylere yüksek becerili iş bulma fırsatını yaratır. İkinci olarak; mesleki eğitim, mesleğinde ileri uzmanlaşmış bireylerin yetişmesi ve yeni iş bulabilmelerini sağlar. Son olarak, geri kalmış bölgelere yönelik, yüksek kaliteli eğitim bireylere gelir artışı sağlıyor. Bütün bunlar, geri kalmış bölgelerdeki eğitime olan talebi artırıyor (Dillinger, 2007). Eğitim, becerilerin geliştirilmesi, verimlilik ve uyum yeteneği açısından, uzun dönemli ekonomik büyümeye katkı sağlar.

Yoksulluk ve eğitim arasındaki ilişki oldukça açıktır; eğitilmiş insan yüksek kazanç elde eder ve bu da onların yaşantısının kalitesi daha iyi geliştirir. Eğitimle becerileri güçlendirilmiş bir kişi, sahip olduğu eğitim ona geleceğini tahmin etmesini sağlayarak, yaşantıları üzerlerindeki kontrolü ve mevcut seçme haklarını genişletir. Eğitim bir insan hakkı olarak tanımlanır ve ekonomik gelişimin, sosyal ve insanî tüm boyutlarıyla fiili olarak açıkça ilişkilidir (Khan ve Williams, 2006).

Eğitim ve gelir arasındaki ilişkiyi iki faktör etkiler. Bunlar; bireyin kişisel özellikleri (zeka düzeyi, motivasyonu, gibi) ve bireyin bulunduğu çevrenin özellikleri (ailesinin geliri, komşuları, gibi) belirler. Bireyin zekâsının ve motivasyonunun yüksekliği daha yüksek dereceli eğitim almasını ve daha iyi gelir elde etmesini sağlar. Eğer bireyin zekâsının ve motivasyonu düşükse daha düşük dereceli eğitim almasını ve daha düşük gelir elde etmesini yaratır. Bireyin ailesinin gelirinin yüksekliği ve sosyal çevre genişliği bireye daha yüksek eğitim ve geniş sosyal çevrenin yarattığı yüksek gelir elde etmesine imkân yaratır. Eğer bireyin ailesinin gelirinin düşük ve sosyal çevresi dar bireye daha düşük eğitim ve sosyal çevrenin olanaksızlığı daha düşük gelir elde etmesini yaratır (Schiller, 2001). Az gelişmişliğin kısır döngüsünü eğitim ve gelir ilişkisinde görmek mümkündür. Düşük eğitim düzeyi, düşük ücretli işi/geliri sağlıyor. Düşük gelir ise yoksulluğu doğuruyor. Bu döngü yoksulluğu, yoksulluk iyi beslenememe ve sağlıksızlığı yaratıyor. Bütün bunlar yoksulluk girdabını oluşturuyor. Bireyin kişisel olarak yaşadığı yoksulluk kısır döngüsü ülke ekonomisinin az gelişmişliğini ve dünya ekonomisini de olumsuz olarak etkiliyor. Yoksulluk ve eğitim arasındaki bağlantı, sadece aralarındaki ilişkinin döngüsel olmasından dolayı değil, aynı zamanda eğitimin yoksulluğu etkileyen birçok boyutu olmasından dolayı da oldukça karmaşıktır.

Bireylerin yüksek seviyedeki eğitim düzeyleri, daha yüksek gelir elde etmelerini sağlayarak, iyi beslenmelerini ve sağlıklı olmalarını sağlar. Bu durum, sürdürülebilir ekonomik büyümenin yapılaşması, sağlık ekonomisini güçlendirmesi ile birlikte bireylerin sağlık hizmetlerinden yararlanılmasını da sağlar (Maile, 2008). Bu kısır döngünün negatif yönde çalışması ise düşük ücret alındığında ortaya çıkıyor.

Eğitim ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi anlamak için dört esas yapı üzerinde odaklanılması gerekmektedir. Bunlar (Sayed, 2008):

- İnsan sermayesinin yapısı,
- İnsan haklarının yapısı,
- İnsanın yapabilirliğinin yapısı,
- Sosyal dışlanmanın yapısıdır.

Eğitimin ekonomik refah üzerindeki etkisi, insan sermayesi teorisi ve insani gelişmişlik indeksi aracılığı ile incelenir. İnsan sermayesi teorisi eğitimin yararları üzerine odaklanırken, insani gelişmişlik indeksi eğitimin sağladığı refahı, farklı değişkenler aracılığı ile ele almakta ve eğitimi yoksulluğun farklı boyutları ile ilişkilendirmektedir (Karayılmazlar, 2006). İyi bir eğitimle sağlanacak insan sermayesinin getirisi olarak; gelir düzeyinin artması, iyi bir iş ve ona bağlı toplumsal bir statü, yüksek iş tatmini gibi, maddi ve sosyal-psikolojik beklentiler sayılabilmektedir.

Sosyal dışlanmış bir bireyin eğitim hakkını kullanamaması, vasıfsız olarak çalışmasına, sağlığını koruyamamasına, toplumsal yaşamla bütünleşmek için gerekli olan niteliklerden yoksun olmasına ve iyi bir iş bulamamasına sebep olarak bütünsel bir etkiye neden olur. Eğitim hakkı elinden alınan çocuk ya da genç; o anki dışlanmışlığının yanında, gelecekte iyi bir iş sahibi olamama tehlikesini de taşıyarak, gelecekte yaşayacağı ekonomik ve sosyal dışlanmanın temelini, eğitim hakkını alamadığı gün atmış olur (Çağlar, 2002). Ayrıca yoksul kişi, çocukluğunda ve gençliğinde alamadığı eğitim hakkının yarattığı ezikliği bir ömür boyu taşıyacaktır.

Çeşitli nedenlerle çocukluğunda eğitim alamayan birey, kuşaktan kuşağa yoksulluk mirasını dev almış oluyor. Çocuklarını okula göndermeyen ailelerin gerekçelerini şunlar oluşturabiliyor; okul olmadığı için, dini nedenlerle göndermeme (özellikle kız çocuklarını), çocuğunun çalışması hane halkına gelir katkısı oluşturduğu için okula göndermiyor (İnsel, 2005).

## 2.2 Bilgi Ekonomisinde Eğitim

Bilim, teknoloji ve yenilik açlığın ve yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyümenin yürütülmesine yardımcı olur. Bilgi ekonomisinde insan kaynakları kritik öneme sahiptir. Bilgi ekonomisi insan kaynaklarının donanımı ve işgücünün yeteneği ve yükselmesi arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. İnsan sermayesine yapılan yatırım artı değer/katma değer artışı ülkeler için en iyisidir. Küresel ekonomide bilgi sürekli olarak kendini yenilediği için bireyler yaşam boyu öğrenim aracılığı ile sahip oldukları bilgi ve beceriyi sürekli yenilemek durumundadırlar (Khan ve Williams, 2006).

Durağan bilgideki hızlı değişim, öğretim süreçlerine yön değiştirmiştir. Bilgideki olağan üstü artış, bilgiyi çok daha hazır bulunabilir hale getirmiştir. Öğrenme bağımsız bir tarz olmuştur. Bilgi arama, analiz yapma, araştırmanın yapılabilirliği ve problem çözmek, özel bilginin ezberlenmesinde daha önemli hale gelmiştir. İşgücü piyasasında yüksek rekabet ön plana çıkmıştır.

### 3 Eğitim teknolojisi

Eğitim teknolojilerinde son otuz yılda büyük gelişmeler olmuştur. Özellikle de bilişim ve iletişim teknolojilerindeki (ICT) devrimsel nitelikteki gelişmeler eğitim alanında, eğitim kurumlarına ve öğrencilere yeni öğretim ortamları yaratmışlardır. Son eğitim teknolojileri; öğrencilere eğitsel materyalleri elektronik ortamda, uygun ve esnek olarak yapılandırabilmelerine, hızlı güncelleyebilmelerine, farklı teknolojileri, öğrenme sürecine katabilmelerine ve 7/24 saat uygun olan zamana göre bilgiyi alabilmelerine sağlarken, eğitim kurumlarına da eğitimlerini sunabilme ve aktarabilme olanağı vermektedirler (Demirci, vd, 2011).

Teknolojilerin eğitime sağladığı faydalar; kurumsal etkinlik, aktif öğrenme, yazma becerileri, kritik düşünce, bilgiyi bireyselleştirme, özel ihtiyaçları olan öğrenciler için esneklik sağlayabilmesi, işbirlikçi öğrenme, iletişim becerileri, çoklu ortam dağıtıcıları ve çok kültürlü eğitimidir (Barron, A. E., vd, 2006).

Bilgiye dayalı öğrenme, yaşam boyu süren bir eğitim faaliyetidir. Bilgiye dayalı öğrenme; okul ve üniversiteler gibi örgün öğretim kurumları ile sınırlandırılmamalı bunun yanında yetişkin eğitimi, resmi olmayan öğrenme ve çalışma yaşamına bağlı öğrenme gibi kavramları da içermelidir. ICT'nin öğrenme konusunda yapabileceği muhtemel etki, "her yerde, her zaman ve her şekilde" öğrenmeyi mümkün kılma vizyonudur. ICT ile birlikte bilgi coğrafi yakınlıkla kısıtlanmamakta ve ICT bilginin paylaşılması, arşivlenmesi ve yeniden elde edilmesi konusunda daha fazla imkân sunmaktadır. Ayrıca, bilgi toplumu ve ICT'nin yaygın kullanımı yeni dijital beceriler ve istihdam, eğitim ve öğretim, öz gelişim ve toplumda yer alma konularında bir ihtiyaç meydana getirir. ICT, eğitim kaynaklarına olan erişimi genişletme, öğrenme kalitesini iyileştirme ve eğitim sisteminin yönetsel verimliliğini yükseltme potansiyeline de sahiptir (Butcher, vd, 2011).

Eğitim teknolojileri ile eğitimde; yüz-yüze eğitim, yazılı materyal, ses, görüntü (TV, Video) ve bilgisayar olarak gruplandırılarak incelenir. Bilgisayarın eğitim alanında kullanılması, özellikle de internetin eğitimde yer alması ile birlikte eğitim teknolojileri büyük ölçüde değişiklikler olmuştur. Eğitim teknolojiler kendi içlerinde etkileşimli/eşzamanlı (karşılıklı konuşmanın olduğu) ve etkileşimsiz/eşzamanlı (karşılıklı konuşmanın olmadığı) olarak iki grup olarak inceleniyor (Seferoğlu, 2010).

ICT 'nin eğitime en son sağladığı teknolojiler Web 2.0 dir. Web 2.0 teknolojileri; bloglar, wikis, dosya paylaşım siteleri, kartpostallar, ve sosyal ağ/birlikte öğrenme gibi çeşitli uygulamaları içermektedir (Richardson, 2009).

ICT kolaylaştırıcı ve önem arz eden bir kurum olup, bilgi toplumunda sosyo-ekonomik gelişmeyi arttırabilecek eğitim ve yeniliği sunmaktadır. Bu bakımdan, temel yönelimleri aşağıdaki gibi açıklanabilir (Butcher, vd, 2011):

- 1) ICT, hem öğretme ve öğrenme stratejileri, hem de kullanmayı tercih ettikleri yönetsel ve idari yöntemler bakımından eğitim planlamacılarının önündeki seçenekleri arttırır.
- 2) ICT, küreselleşmiş iletişim sistemleri ve ağları sayesinde, veri transferinin katlanarak artmasını sağlamaktadır.
- 3) ICT ağları, operasyon sahalarını ve etkilerini coğrafi sınırlarının ötesinde genişletebilmeleri için kuruluşların potansiyellerini önemli ölçüde arttırmıştır.
- 4) ICT, geleneksel eğitim kuruluşlarının potansiyel rakiplerinin girişinin önündeki engelleri azaltmaktadır.
- 5) Toplu zeka ve amatörleşme akademik dünyanın sınırlarını zorlarken, dinamik bilgi yaratımı ve sosyal hesaplama araçları ve süreçleri gittikçe yayılmakta ve kabul görmektedir.
- 6) ICT öncesinde etkin bir biçimde iş gören telif hakları uygulamaları ve ilgili iş modelleri, gittikçe daha fazla tehdit altında olup, bazı durumlarda hızla işlevlerini kaybetmektedir.
- 7) ICT sistematik olarak varıl ve yoksul arasındaki sosyal eşitsizliklere dikkat çekmektedir. Teknolojik yeniliklerin ortaya çıkması, eğitimdeki dijital farkı vurgulamak bakımından büyük potansiyele sahip olup, ICT'ye erişimi olanlara faydalar sağlamakta ve erişimi olmayanları da marjinalleştirmektedir.
- 8) Mobil ve kişisel teknoloji, giderek daha sıklıkla her türden hizmetin dağıtım platformu olarak görülmektedir.
- 9) Güvenlik ve gizlilik meseleleri, muhtemelen önümüzdeki birkaç on yıl boyunca dünyada bir çekişme sahası olmaya devam edecektir.
- 10) İçeriğin içinde olmasından ziyade, değer, sunuluşunda ve çok çeşitli sayıda izleyici kitleleri ve amaç için hem geçerli hem de uygun olan bir içerik halinde hızlı bir biçimde yayınlanması konusunda önem arz etmektedir.

ICT'nin gün geçtikçe eğitime yenilikler sunmaktadır. Gelecekteki teknolojiler; Web 1.0 yalnızca okuma, Web 2.0 de okuma ve yazma, Web 3.0 okuma, yazma ve etkileşim ve Web 4.0 de ise okuma, yazma ve daha fazla etkileşimi içermektedir (Köse, 2011).

#### 4 Avrasya Ülkeleri

Avrasya ülkeleri, yoksullukla mücadeleye yönelik olarak bölgesel işsizlik sorununu uzun dönemde yapıcı politikalarla çözmek için kaynak tahsisi, sermaye birikimi, sanayileşme, üretimin yeniden yapılandırılması, bölüşüm, sosyal devlet ve bölge ülkeleri arasında işbirliği gibi ekonomi konularını akademik ortamda birlikte ele alınıp tartışılacağı işbirliği ortamları oluşturmalarıdır. Yoksulluğa yönelik olarak birlikte yönetilecek işbirliğinin eğitim programının kapsamında şunlar olmalıdır:

- Yoksul kişilerin istihdam piyasalarına girmelerine yönelik olarak sosyal politikaları içeren projeler hazırlanmalıdır. İstihdama yönelik beceri kazandırmaya ve kalifiye eleman yetiştirme yönelik istihdam yönelik eğitimlerini programları içermelidir,
- Eğitim; yoksullar, dezavantajlı bireyler, kadınlar ve işsiz gençlere yönelik olmalıdır,
- Eğitimin içeriği; Avrasya ülkelerinin piyasa talepleri göz önüne alınarak, ihtiyaç duyulan alanlarda eğitim gerçekleştirilmelidir,
- İstihdam edilecekleri alanlarda kısa süreli, bilgi, beceri ve nitelikleri çerçevesinde mesleki eğitim verilmelidir,
- Eğitimlerin genel amacı, eğitime katılan bireylerin insan sermayesi birikimlerinin artırılması olmalıdır,
- Eğitimi başarı ile tamamlayanlara; sertifika verilip, staj imkânı tanınmasına imkân verilmelidir,
- Girişimcilik teşvik edilmelidir. Girişimciliğe yönelik eğitim programları hazırlanmalıdır. Yeni iş kurma kredileri ve kredi teminatı verilmesine yönelik Avrasya ülkeleri arasında fonlar oluşturulmalıdır,
- İş arama ve bulmaya yönelik danışmanlıklar ve aracı hizmetleri verilmelidir,
- İşe girenlere işlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan; stres yönetimi, kişilerarası iletişim ve giyim kuşam gibi konularda destek verilmelidir,
- Eğer işten çıkma veya çıkarılması durumlarının bilinmesi ve gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yoksulluğa yönelik eğitim programları sürekli denetlenmeli ve her bir ülkenin koşullarına uyarlanmalıdır. Eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen çeşitli engelleri vardır. Bu engeller yoksullukla savaşta önemsenmeleri gerekmektedir. Coğrafi, iklim, sosyal ve ekonomik engellerdir. Avrasya ülkeleri yoksullukla mücadele planlarında eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen faktörleri dikkate almalıdırlar.

Avrasya ülkeleri yoksullukla mücadeleye yönelik eğitim programlarını yürütürken ICT'den yararlanmaları kendilerine birçok fayda sağlayacaktır Bunları sıralayabiliriz;

- Büyük bir coğrafi alanda yer alan vatandaşlarına eğitim götürme fırsatı (basılı materyal/TV yayını ya da internet aracılığı ile),
- Örgün eğitime göre daha düşük maliyetle eğitim verme fırsatı,
- Etnik ayrımcılık, dil ve din farkı gözetmeden eşit eğitim sunma fırsatı,
- Eğitim aracılığı ile hem ulusal kültürlerini geliştirme hem de bölge ülkelerinin kültürlerini edinme ve kendi kültürlerini diğer ülkelerle paylaşma fırsatını,
- Eğitim sonucunda bölge ülkelerindeki insan sermayesi birikimini artırma fırsatı,
- Bölge ülkelerindeki insan sermayesi birikimi artırılması sonucunda bireylere yoksulluktan kısır döngüsünden kurtulma fırsatı,
- Avrasya ülkelerine yoksullukla savaşlarında başarıyı elde etme fırsatını,
- Avrasya ülkelerinin nitelikli insan gücü ile dünyanın diğer ülkeleri ile rekabet edebilme fırsatını sağlar.

Avrasya ülkeleri ICT eğitimde etkin bir şekilde kullanması, yoksullukla mücadelede onları başarı sağlamasının dışında bu ülkeleri bölgesel güç konumuna getirecektir.

Avrasya ülkeleri yoksullukla savaşa yönelik olarak Web 2.0 teknolojilerinin olanak sağladığı bir sosyal medyadan da yararlanabilirler. Bu sosyal medyanın kurucusu ve sürdürülmesinde destekleyenler arasında her bir Avrasya ülkesini temsilen resmi kuruluşların temsilcileri (dışişleri, eğitim ve kültür bakanlıkları, yükseköğretim kurumları, bu ülkelerin resmi devlet televizyon kuruluşları) yer almalıdır. Ayrıca bu sosyal medyayı destekleyebilecek olan özel sektör ve sosyal girişimci kuruluşlara da yer verilmelidir.

Avrasya ülkelerinin yoksullukla mücadeleye yönelik olan sosyal medya aracılığı ile yoksullukla savaşta, birlikte neler yapabilecekleri akademik olarak tartışılabilir. Sosyal medyada olması gerekenler:

- Resmi kuruluşların ortak programları yer almalıdır,
- Uzman ve akademisyenlerin yayınlarına yer verilmelidir,
- Eğitim programlarının içeriği tartışılmalıdır,
- Büyük bir coğrafyada yer alan Avrasya ülkelerine yoksulluğa yönelik olarak ne şekilde e-öğrenim ve eğitim yayınları (Radyo/TV) yapılabileceklerine yönelik projeler üretmelidirler,
- Yoksulluğa yönelik konferanslar düzenlemelidirler,
- Avrasya ülkelerinin sosyo-ekonomik kalkınma ve yoksullukla mücadeleye yönelik çözüm üreten akademik çalışmaları özendirmeye yönelik olarak, her yıl ödüllü yarışma programları düzenlenmelidir.

Avrasya sosyal medyası birçok problemin birlikte tartışılarak çözüleceği, güçlü birlikteliklerin başlangıcı olan bir eğitim içerikli medya olmalıdır.

## 5 Sonuç

Eşit özelliklerle dünyaya gelen bireyler; içinde yaşadığı toplum yapısındaki eşitsizliklerden etkilenerek, ailelerinin sahip olduğu sosyo-ekonomik yapısından doğrudan etkilenerek, bireyler birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Fakir bir ailenin bireyi olarak dünyaya gelen kişi kendisini fakirliğin kısır döngüsü içinde bulur. Yoksullukla mücadelede eğitimin önemli anahtar bir rolü vardır.

Eğitim, bireyde bilgi birikimi ve becerilerinin artışı sağlayarak insan sermayesi oluşumuna katkı sağlar. İnsan sermayesi getirisi olarak, işe giren birey(işyerindeki verimliliği artan birey) gelir sahibi(daha yüksek gelir sahibi) olacaktır. Gelir düzeyi artan birey, iyi bir işi ve ona bağlı toplumsal bir statüsü, yüksek iş tatminine sahip olacaktır. Aynı zamanda, daha yüksek gelire sahip olmak bireyin daha iyi beslenmesi, beden ve ruhen daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır. Sağlıklı olan bireyin verimliliği sürekli artacaktır. Verimliliği artan birey kişisel olarak maddi ve manevi doyuma ulaşarak yoksulluğun kısır döngüsünden kurtulacaktır. Ayrıca, üretken ve mutlu olan bireyler, ülke ekonomisinin kalkınması ve büyümesine katkı sağlamış olacaktır. Büyüyen ve ekonomik kalkınmasını gerçekleştiren ülke, yoksulluğun azaltılmasına yönelik inatçı ve uzun dönemli politikalarında başarılı olarak, yoksulluğun kısır döngüsünü kıracaktır.

Avrasya ülkeleri; yoksulluğu, birlikte paylaştıkları büyük coğrafya alanı içinde yaşayan toplumların önemli bir sorunu olarak görmek ve yoksulluktan kurtulma hakkını da bir küresel hak ve görev olarak düşünerek işbirliğine gitmelidirler.

Yoksullukla mücadelede, eğitime büyük önem verilmelidir. Avrasya ülkeleri birlikte hazırlayacakları yoksullukla mücadele programlarında; istenilen yerde, istenilen zaman diliminde, istenilen şekilde çalışma ve öğrenme imkânı sağlayan ICT'den yararlanmalıdır.

Avrasya ülkeleri birlikte hareket ederek, yoksulluk ve adaletsizlik sorunuyla baş etmede, insan hakları adına gerçekten anlamlı gelişmeler sağlayabilirler.

## Kaynakça

- Barron, A. E., 2006. *Technology for Education: A Practical Guide*. 5. Edition. Libraries Unlimited. Westport, Connecticut.
- Buğra, A. 2005. *Yoksulluk ve Sosyal Haklar*. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği Danışman Raporu, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/y/o/yoksulluk-ve-sosyal-haklar-ayse-bugra.pdf>
- Butcher, N., vd, 2011. *ICT, Education, Development, and the Knowledge Society*. GESCI, [http://www.gesci.org/assets/files/ICT,%20Education,%20Development,%20and%20the%20Knowledge%20Society\(1\).pdf](http://www.gesci.org/assets/files/ICT,%20Education,%20Development,%20and%20the%20Knowledge%20Society(1).pdf)
- Çakır, Ö. 2002. "Sosyal Dışlanma", *Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi*, 4(3), p. 84.
- Demirci, B.B., Yamamoto, G.T. ve Demiray, U. 2011. *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar II*. Anadolu Üniversitesi İBF Yayını. Eskişehir.
- Dillinger, W. 2007. **Poverty and Regional Development in Eastern Europe and Central Asia**. The World Bank Paper No: 118, Washington, D.C.
- DPT. 2007. **Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele**. T.C. Başbakanlık. DPT, Ankara.
- Hulme, D. 2010. **Global Poverty: How Global Governance is Failing the Poor**. Routledge, New York.
- İnel, A. 2005. "Yoksulluk, Dışlanma ve STK'lar", içinde *Sivil Toplum ve Demokrasi Konferansı 2005*, p. 9.
- Karayılmazlar, E. 2006. "Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk ve Eğitim". *H.Ü. İİBF Dergisi*, 24(2). p. 215.
- Khan, H. Ve Williams, J. B. 2006. *Poverty Alleviation Through Access to Education: Can E-learning Deliver?* U21Global Working Paper No: 002/2006, <http://www.u21global.edu.sg/PartnerAdmin/ViewContent?module=DOCUMENTLIBRARY&oid=157294>
- Köse, U. 2011. *Web 2.0 Technologies in E-Learning*. İçinde Betül Özkan Czerkawki **Free and Open Source Software for E-Learning: Issues, Successes and Challenges**. Information Science Reference, New York. p. 3.
- Maile, S. (Ed.) 2008. **Education and Poverty Reduction Strategies: Issues of Coherence**. HSRC Press. Cape Town, South Africa.
- Richardson, W. 2009. **Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms**. Corwin Press, A Sage Company, California.

- Sayed, Y. 2008. Education and Poverty Reduction/Eradication: Omissions, Fashions and Promises. İçinde. Simeon Maile.(Ed.). **Education and Poverty Reduction Strategies: Issues of Coherence**. HSRC Press. Cape Town. South Africa, p. 54.
- Seferoğlu, S. S. 2010. **Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**. Pagem Akademi, Ankara.
- Schiller, B. R. 2001. **The Economics of Poverty and Discrimination**. Prentice Hall, New Jersey.
- Sen, A. 2004. **Özgürlükle Kalkınma**, Çev. Y. Alogan. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Silver, H. Ve Silver, P. 2006. **An Educational Waron Poverty: American and British Policy-Making 1960-1980**. Cambridge University Press, Cambridge.
- Şeker, S. D. 2011. **Türkiye'nin İnsani Gelişme İndeksi ve Endeks Sıralamasının Analizi**. T.C. Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- Şeker, S. D. 2008. **Türkiye'de Sosyal Transferlerin Yoksulluk Üzerindeki Etkileri**. T.C. Başbakanlık DPT. Ankara.
- Yılmaz, N. ve Bulut, Y. 2009. **Kent Yoksulluğu ve Gecekond**. Beta, İstanbul.